

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (пети състав)

12 декември 2019 година *

„Преюдициално запитване — Имиграционна политика — Право на събиране на семейството — Директива 2003/86/ЕО — Член 10, параграф 2 — Оправомощаваща разпоредба — Необходими условия за упражняване на правото на събиране на семейството — Член на семейството на бежанец, който не е посочен в член 4 — Понятие „лице на издръжка“

По дело C-519/18

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság (Съд по административни и трудови дела Будапеща, Унгария) с акт от 16 юли 2018 г., постъпил в Съда на 7 август 2018 г., в рамките на производство по дело

ТВ

срещу

Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal,

СЪДЪТ (пети състав),

състоящ се от: Е. Regan, председател на състава, I. Jarukaitis, Е. Juhász, М. Pešič и С. Lycourgos (докладчик), съдии,

генерален адвокат: G. Pitruzzella,

секретар: А. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

като има предвид становищата, представени:

- за ТВ, от G. Győző, ügyvéd,
- за унгарското правителство, от М. Z. Fehér и G. Tornyai, в качеството на представители,
- за нидерландското правителство, от С. Schillemans и М. Vulterman, в качеството на представители,
- за Европейската комисия, от А. Tokár, С. Cattabriga и М. Condou-Durande, в качеството на представители,

* Език на производството: унгарски.

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 5 септември 2019 г.,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 4, параграфи 2 и 3 и член 10, параграф 2 от Директива 2003/86/ЕО на Съвета от 22 септември 2003 година относно правото на събиране на семейството (ОВ L 251, 2003 г., стр. 12; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 6, стр. 164).
- 2 Запитването е отправено в рамките на спор между ТВ и Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal (Служба по имиграция и убежище, Унгария) по повод отхвърлянето от тази служба на заявление за издаване на разрешение за пребиваване с цел събиране на семейството в полза на сестрата на заинтересованото лице.

Правна уредба

Правото на Съюза

- 3 Съображения 2, 4 и 8 от Директива 2003/86 гласят:
 - „(2) Мерките относно събирането на разделени семейства следва да се вземат в съответствие със задължението за защита на семейството и зачитане на семейния живот, което е основно в редица актове на международното право. Настоящата директива зачита основните права и спазва принципите, които са признати, по-специално, в член 8 от Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи и в Хартата за основните права на Европейския съюз.
 - [...]
 - (4) Събирането на семейства е необходимото средство, за да се направи възможен семейният живот. То способства за създаване на социокултурна стабилност, улесняваща интегрирането на гражданите на трети страни в държавата членка, а това служи, между другото, за насърчаване на икономическото и социалното сближаване, което е и основна цел на Общността, изложена в Договора.
 - [...]
 - (8) Специално внимание следва да се отдели на положението на бежанците поради причините, които са ги принудили да избягат от страната си и които им пречат да водят там нормален семеен живот. Ето защо необходимо е да се предвидят по-благоприятни условия за упражняване на правото им на събиране на семейството“.
- 4 Член 1 от тази директива предвижда:

„Настоящата директива има за цел да определи условията за упражняване на правото на събиране на семейството от граждани на трети страни, пребиваващи законно на територията на държавите членки“.

5 Член 3, параграф 5 от посочената директива гласи:

„Настоящата директива не засяга възможността държавите членки да приемат или да запазят по-благоприятни разпоредби“.

6 Член 4, параграфи 1—3 от същата директива гласи:

„1. Държавите членки разрешават влизането и пребиваването в съответствие с настоящата директива и при условие че са спазени изискванията на глава IV, а също и на член 16, на следните членове на семейството:

- а) съпруг на кандидата за събиране на семейството;
- б) малолетните и непълнолетните деца на кандидата за събиране на семейството и на неговия съпруг, включително децата, осиновени [...].
- в) малолетните и непълнолетните деца, включително осиновени деца на кандидата за събиране на семейството, когато той притежава родителските права и децата се намират на негова издръжка. [...]
- г) малолетните и непълнолетните деца, включително осиновени деца на съпруга, когато той притежава родителските права и децата се намират на негова издръжка. [...]

[...]

2. Държавите членки могат със закон или подзаконов нормативен акт да разрешат влизането и пребиваването по смисъла на настоящата директива, при условие че са спазени изискванията на глава IV за следните членове на семейството:

- а) родственици от първа степен по пряка възходяща линия на кандидата или неговия съпруг, когато те се намират на тяхна издръжка и не се ползват с необходимата семейна подкрепа в страната на произход;
- б) пълнолетните несклучили брак деца на кандидата или на неговия съпруг, когато са обективно неспособни да задоволят собствените си нужди по причина на здравословното си състояние.

3. Държавите членки могат със закон или подзаконов нормативен акт да разрешат влизането и пребиваването по смисъла на настоящата директива, при условие че са спазени изискванията на глава IV, на несклучилия брак партньор, гражданин на трета страна, с който кандидатът се намира в надлежно доказана стабилна и дълготрайна връзка или на гражданин на трета страна, който е обвързан с кандидата чрез регистрирано партньорство в съответствие с член 5, параграф 2 и на несклучилия брак непълнолетни деца, включително осиновени деца, а също и на пълнолетните несклучили брак деца, които обективно са неспособни да задоволят собствените си нужди по причина на здравословното си състояние, на такива лица.

Държавите членки могат да решат по отношение на събирането на семейството регистрираните партньори да бъдат третираны като съпрузи“.

7 Член 10 от Директива 2003/86, който се съдържа в глава V, озаглавена „Събиране на семейство на бежанци“, предвижда:

„1. Член 4 се прилага за дефиницията на членове на семейството с изключение на параграф 1, трета алинея от него, който не се прилага за децата на бежанци.

2. Държавите членки могат да разрешат събирането на други членове на семейството, които не са посочени в член 4, ако същите се намират на финансова издръжка на бежанеца.

3. Ако бежанецът е непридружено малолетно или непълнолетно лице, държавите членки:

- a) разрешават влизането и пребиваването с цел събиране на семейството на негови родственици от първа степен по пряка възходяща линия, без да се прилагат изискванията на член 4, параграф 2, буква а);
- b) могат да разрешат влизането и пребиваването с цел събиране на семейството на неговия законен настойник или всеки друг член на семейството, когато бежанецът няма родственици по пряка възходяща линия или такива родственици не могат да бъдат издирени“.

8 Съгласно член 17 от тази директива:

„Държавите членки надлежно държат сметка за характера и солидността на семейните връзки на лицето и продължителността на пребиваването му в държавата членка, както и за съществуването на семейни, културни и социални връзки със страната му на произход, в случай на отхвърляне на заявление, оттегляне или отказ за подновяване на разрешение за пребиваване, а също и в случай на постановяване на мярка за принудително отвеждане на кандидата или на членовете на неговото семейство“.

Унгарското право

9 Член 19 от A harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény (Закон II от 2007 г. за влизане и престой на граждани на трети страни, наричан по-нататък „Законът от 2007 г.“) гласи:

„1. Разрешение за пребиваване с цел събиране на семейство може да получи гражданин на трета страна, който е член на семейството на гражданин на трета страна, притежаващ разрешение за пребиваване, разрешение за имиграция, разрешение за установяване, временно разрешение за постоянно пребиваване, национално разрешение за постоянно пребиваване или разрешение за постоянно пребиваване, издадено в Европейската общност, или на лице, което по силата на специален закон притежава карта за пребиваване или карта за постоянно пребиваване (наричан по-нататък за целите на настоящия член „кандидатът за събиране на семейство“).

[...]

4. Разрешение за пребиваване с цел събиране на семейство може да бъде предоставено на:

- a) родителите, които са на издръжка на кандидата за събиране на семейство или на неговия съпруг, или на лицето, на което е признат статут на бежанец;
- b) братята и сестрите и родствениците по права възходяща или низходяща линия на кандидата за събиране на семейство или на неговия съпруг, или на лицето, на което е признат статут на бежанец, ако обективно са неспособни да задоволят собствените си нужди по причина на здравословното си състояние“.

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

- 10 На 7 септември 2015 г. унгарският компетентен орган признава на ТВ статут на бежанец. На 12 януари 2016 г. сестрата на ТВ подава в дипломатическото представителство на Унгария в Техеран (Иран) заявление за издаване на разрешение за пребиваване с цел събиране на семейството с ТВ и за издаване на виза, която да ѝ позволи да получи това разрешение за пребиваване.
- 11 Заявлението е отхвърлено с решение на първоинстанционния орган, което е потвърдено от второинстанционния орган, тъй като, от една страна, за да получи исканото разрешение за пребиваване, сестрата на ТВ е предоставила на компетентния орган неверни данни и от друга страна, предвид нейното образование и здравословно състояние тя не е доказала, че е неспособна да задоволи собствените си нужди по причина на здравословното си състояние, въпреки че съгласно приложената към заявлението медицинска документация страда от депресия, налагаща редовно лечение.
- 12 ТВ обжалва това решение за отхвърляне пред запитващата юрисдикция. В подкрепа на жалбата той изтъква по-специално, че предвиденото в член 19, параграф 4, буква б) от Закона от 2007 г. правило, че брат или сестра на лице, което има статут на бежанец, може да получи разрешение за пребиваване с цел събиране на семейството, при условие че не може да задоволи собствените си нужди по причина на здравословното си състояние, противоречи на член 10, параграфи 1 и 2 от Директива 2003/86.
- 13 Запитващата юрисдикция, която изпитва съмнения относно съвместимостта на това правило с член 10, параграф 2 от Директива 2003/86, отбелязва, че така предвиденото в този член 19, параграф 4, буква б) условие не съответства на условието в посочения член 10, параграф 2, който позволява на държавите членки да разрешат събирането на други членове на семейството, които не са посочените в член 4 от тази директива, като братята и сестрите на бежанеца, при условие че те са „на [...] издръжка“ на последния. Следователно предвиденото в посочения член 19, параграф 4, буква б) условие съответствало на условието по член 4, параграф 2, буква б) и параграф 3 от посочената директива, що се отнася до събирането на семейството не на братята и сестрите на бежанеца, а на пълнолетните несклучили брак деца на кандидата за събиране на семейство или на неговия съпруг, както и на пълнолетните несклучили брак деца на кандидата и неговия партньор.
- 14 Следователно запитващата юрисдикция иска да се установи, на първо място, дали член 10, параграф 2 от Директива 2003/86 не допуска държава членка, която се е възползвала от предоставената от тази разпоредба възможност и е разрешила събиране на други членове на семейството, които не са посочени в член 4 от тази директива, да подчини това събиране на различни от предвидените в първата разпоредба условия.
- 15 В това отношение запитващата юрисдикция отбелязва, че в предходно решение *Kúria* (Върховен съд, Унгария) е приел, без да отправя преюдициално запитване, че отговорът на този въпрос е отрицателен и че следователно член 19, параграф 4, буква б) от Закона от 2007 г. не противоречи на посочения член 10, параграф 2.
- 16 Според запитващата юрисдикция обаче, макар съгласно член 10, параграф 2 от Директива 2003/86 държавите членки да могат да разрешат събиране на членове на семейството, които не са посочени в член 4 от тази директива, и по този начин да се отклонят от понятието „член на семейството“, възприето в последния член, те не могат да се отклоняват от предвиденото в този член 10, параграф 2 условие посочените членове да могат да се ползват от събиране на семейството, ако са на издръжка на бежанеца.

- 17 На второ място, при утвърдителен отговор на посочения в точка 14 от настоящото решение въпрос, запитващата юрисдикция иска да се установи как трябва да се тълкува понятието лице „на издръжка“ по смисъла на Директива 2003/86.
- 18 В това отношение запитващата юрисдикция посочва, че в текста на член 10, параграф 2 от тази директива на езика на производството се говори за членовете на семейството, които са на издръжка на бежанеца („*a menekült eltartottjai*“), докато в текста на разпоредбата на английски език се говори за членовете на семейството, които зависят от бежанеца („*dependent on the refugee*“). Тя изпитва съмнения дали тези изрази са напълно равностойни.
- 19 Освен това запитващата юрисдикция иска да се установи дали понятието лице „на издръжка“ предполага цялостна преценка на различните аспекти на зависимостта или, за да е налице зависимост, е достатъчно да съществува само един от тези аспекти, като неспособността на съответния член на семейството да задоволи собствените си нужди по причина на здравословното си състояние, така че държавата членка да може да приеме, основавайки се само на този аспект, че член на семейството, който не отговаря на това изискване, не е на издръжка на кандидата за събиране на семейство, без да извършва индивидуална преценка на положението на този член. В това отношение запитващата юрисдикция отбелязва, че според Кúria (Върховен съд) от практиката на Съда следва, че това понятие предполага не само материална, но и физическа и интелектуална зависимост, като следователно качеството лице на издръжка може да се определи като отношение на комплексна зависимост, едно от измеренията на което е материалната зависимост.
- 20 На трето място, при отрицателен отговор на посочения в точка 14 от настоящото решение въпрос запитващата юрисдикция иска да се установи дали държавите членки могат да въвеждат всякакви изисквания, включително предвидените в член 4, параграфи 2 и 3 от Директива 2003/86, и евентуално да се установи обхватът на предвиденото в посочения член 4, параграф 3 изискване съответните членове на семейството да са обективно неспособни да задоволят собствените си нужди по причина на здравословното си състояние.
- 21 При тези обстоятелства Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság (Съд по административни и трудови дела Будапеща, Унгария) решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:
- „1) Следва ли член 10, параграф 2 от Директива [2003/86] да се тълкува в смисъл, че ако въз основа на посочената разпоредба държава членка разрешава влизането на член на семейството, който не фигурира сред посочените в член 4 [от тази директива], спрямо него тя може да приложи единствено изискването по член 10, параграф 2 (да бъде „на издръжка на бежанеца“)?
- 2) При утвърдителен отговор на първия въпрос: означава ли качеството лице „на издръжка“ („*dependency*“) по смисъла на член 4, параграф 2, буква а) от Директива [2003/86] фактическо положение, при което трябва кумулативно да са налице различните аспекти на зависимостта, или е достатъчно да е налице който и да било от тези аспекти, съобразно конкретните обстоятелства във всеки отделен случай, за да може това качество да бъде потвърдено? В този контекст съвместима ли е с изискването по член 10, параграф 2 [от тази директива] (лицето да бъде „на [...] издръжка на бежанеца“) национална разпоредба, в която извършването на индивидуална преценка се изключва и се отчита само един фактически елемент (показател за зависимостта: лицето да бъде „обективно [...] неспособн[о] да задовол[и] собствените си нужди по причина на здравословното си състояние“) като условие за спазването на това изискване?

3) При отрицателен отговор на първия въпрос — тоест ако държавата членка може да прилага други изисквания освен предвиденото в член 10, параграф 2 [от Директива 2003/86] (лицето да бъде „на издръжка на бежанец“) — означава ли това, че ако счете за необходимо, държавата членка може да въведе всякакви изисквания, включително предвидените за други членове на семейството в член 4, параграфи 2 и 3 [от тази директива], или може да прилага единствено изискването по член 4, параграф 3 от [посочената директива]? В този случай какво фактическо положение предполага изискването лицата да са „objectively unable to provide for their own needs on account of their state of health“ по член 4, параграф 3 от Директивата? Следва ли същото да се тълкува в смисъл, че съответният член на семейството не може [да задоволи] „собствените си нужди“, или в смисъл, че е „неспособен“ да се грижи „за себе си“, или пък то следва да се тълкува по друг начин?“.

По преюдициалните въпроси

Предварителни бележки

- 22 Унгарското правителство поддържа, че преюдициалните въпроси са недопустими, тъй като са хипотетични. Всъщност тези въпроси почивали на погрешното схващане, че посредством член 19, параграф 4, буква в) от Закона от 2007 г. Унгария привежда в действие член 10, параграф 2 от Директива 2003/86, а всъщност тази държава членка не била уведомила Комисията за тази разпоредба на основание член 20 от тази директива.
- 23 В това отношение следва да се припомни, че само националният съд, който е сезиран със спора и трябва да поеме отговорността за последващото му съдебно решаване, може да прецени — предвид особеностите на делото — както необходимостта от преюдициално решение, за да може да се произнесе, така и релевантността на въпросите, които поставя на Съда. Следователно, щом поставените въпроси се отнасят до тълкуването на норма от правото на Съюза, Съдът по принцип е длъжен да се произнесе (решение от 10 декември 2018 г., Wightman и др., C-621/18, EU:C:2018:999, т. 26).
- 24 От това следва, че въпросите относно правото на Съюза се ползват с презумпция за релевантност. Съдът може да откаже да се произнесе по отправеното от национална юрисдикция преюдициално запитване само ако е съвсем очевидно, че исканото тълкуване на норма от правото на Съюза няма никаква връзка с действителността или с предмета на спора в главното производство, когато проблемът е от хипотетично естество или още когато Съдът не разполага с необходимите данни от фактическа и правна страна, за да бъде полезен с отговора на поставените му въпроси (решение от 10 декември 2018 г., Wightman и др., C-621/18, EU:C:2018:999, т. 27).
- 25 В случая следва да се подчертае, че според запитващата юрисдикция с приемането на член 19, параграф 4, буква в) от Закона от 2007 г. унгарският законодател действително е искал да приведе в действие член 10, параграф 2 от Директива 2003/86, като последната разпоредба предоставя на държавите членки свобода на избор, която е неразделна част от режима, установен с посочената директива (вж. в това отношение по аналогия решение от 21 декември 2011 г., N. S. и др., C-411/10 и C-493/10, EU:C:2011:865, т. 65—68).
- 26 В това отношение с оглед на разпределението на правомощията между юрисдикциите на Съюза и националните юрисдикции Съдът трябва да вземе предвид фактическия и правен контекст, в който се вписват преюдициалните въпроси, така както е очертан в акта за преюдициално запитване. Следователно, каквито и да са критиките на унгарското правителство срещу тълкуването на националното право, възприето от запитващата юрисдикция, отправеното

преюдициално запитване трябва да се разгледа, като се има предвид тълкуването на това право, дадено от тази юрисдикция (вж. в този смисъл решение от 21 юни 2016 г., *New Valmar*, C-15/15, EU:C:2016:464, т. 25).

- 27 Обстоятелството, че Унгария не е уведомила Комисията съгласно член 20 от Директива 2003/86 за посочения член 19, параграф 4, буква б) като мярка за транспониране на член 10, параграф 2 от тази директива, не може да промени тази констатация. Всъщност не е достатъчно съответната държава членка да не е уведомила Комисията за дадена национална мярка, за да се изключи възможността тази мярка да привежда в действие разпоредба на директива.
- 28 Следователно възражението за недопустимост трябва да бъде отхвърлено.
- 29 Освен това трябва да се посочи, че с втория и третия си въпрос запитващата юрисдикция пита Съда и относно тълкуването, което следва да се даде на член 4, параграфи 2 и 3 от Директива 2003/86.
- 30 Тези разпоредби обаче се отнасят до положения, различни от разглежданото в главното производство, тъй като уреждат събирането на членове на семейството на бежанец, различни от сестра му.
- 31 Единствено обстоятелството, че при привеждането в действие на член 10, параграф 2 от Директива 2003/86 унгарският законодател е използвал същите термини като използваните в член 4, параграфи 2 и 3 от тази директива, не е достатъчно, за да обоснове искане за тълкуване на тези разпоредби. Всъщност в акта за преюдициално запитване запитващата юрисдикция не твърди, че като е приел член 19, параграф 4, буква б) от Закона от 2007 г., унгарският законодател е искал да направи пряко и безусловно препращане към тези разпоредби (вж. в това отношение решения от 18 октомври 2012 г., *Nolan*, C-583/10, EU:C:2012:638, т. 47 и от 7 ноември 2018 г., *C и А*, C-257/17, EU:C:2018:876, т. 33).
- 32 Следователно член 4, параграфи 2 и 3 от Директива 2003/86 не трябва да се тълкува в рамките на настоящото дело.

По същество

- 33 С въпросите си, които следва да се разгледат заедно, запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 10, параграф 2 от Директива 2003/86 трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска държава членка да разреши на сестрата на бежанец да се ползва от възможността за събиране на семейството само ако е неспособна да задоволи собствените си нужди по причина на здравословното си състояние.
- 34 Съгласно член 1 целта на Директива 2003/86 е да определи условията за упражняване на правото на събиране на семейството от граждани на трети страни, пребиваващи законно на територията на държавите членки.
- 35 В този контекст член 4 от посочената директива изброява членовете на семейството на гражданин на трета страна, на които държавите членки трябва или могат, според случая, да признаят право на събиране на семейството по смисъла на Директивата.
- 36 От съображение 8 от същата тази директива обаче е видно, че тя предвижда за бежанците по-благоприятни условия за упражняване на това право на събиране на семейството, тъй като тяхното положение изисква специално внимание поради причините, които са ги принудили да избягат от страната си и които им пречат да водят там нормален семеен живот (решение от 12 април 2018 г., *A и S*, C-550/16, EU:C:2018:248, т. 32).

- 37 Едно от тези по-благоприятни условия е установено в член 10, параграф 2 от Директива 2003/86.
- 38 Всъщност, освен че член 10, параграф 1 от тази директива предвижда, че член 4 се прилага към бежанците, с изключение на резервата по параграф 1, трета алинея, която не се прилага за децата на бежанци, член 10, параграф 2 от същата директива позволява на държавите членки и да разрешават събиране на семейството по смисъла на посочената директива на други членове на семейството на бежанеца, които не са посочени в член 4.
- 39 При това положение трябва да се подчертае, на първо място, че посоченият член 10, параграф 2 има оправомощаващ характер. Така тази разпоредба оставя на дискреционната преценка на всяка държава членка да реши дали да приложи разрешеното от тази разпоредба разширяване на персоналното приложно поле на Директива 2003/86.
- 40 Освен това, както по същество отбелязва генералният адвокат в точка 37 от заключението си, посоченият член 10, параграф 2 предоставя на държавите членки и значителна свобода на преценка да определят сред другите членове на семейството на бежанеца, които не са посочените в член 4 от Директивата, онези, на които тези държави членки искат да разреши да се съберат с бежанеца, пребиваващ на тяхна територия.
- 41 На второ място, трябва да се подчертае, че свободата на действие, с която разполагат държавите членки при прилагането на посочения член 10, параграф 2, все пак е ограничена от условието, на което тази разпоредба подчинява това прилагане. Всъщност от самия текст на посочения член 10, параграф 2 следва, че държавите членки могат да разрешат събирането на други членове на семейството на бежанец, които не са посочени в член 4 от Директива 2003/86, ако същите са на издръжка на бежанеца.
- 42 Така, първо, за да не се лиши от всякакво полезно действие посоченото условие, член 10, параграф 2 от Директива 2003/86 трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска държава членка да разрешава събирането на член на семейството на бежанец, който не е посочен в член 4 от тази директива, когато той не е на издръжка на бежанеца. Национална правна уредба, която не отговаря на това условие, би противоречала на целите на Директива 2003/86, тъй като би позволила да се предостави статутът, който произтича от тази директива, на лица, които не отговарят на условията за получаването му (вж. по аналогия решения от 27 юни 2018 г., Diallo, C-246/17, EU:C:2018:499, т. 55 и от 23 май 2019 г., Bilali, C-720/17, EU:C:2019:448, т. 44).
- 43 Тази констатация обаче не засяга възможността, призната на държавите членки в член 3, параграф 5 от посочената директива, да предоставят — единствено въз основа на тяхното национално право — право на влизане и пребиваване при по-благоприятни условия.
- 44 Второ, що се отнася до смисъла, който трябва да се даде на условието членът на семейството да е „на [...] издръжка“ на бежанеца, следва да се припомни, че както от изискването за еднакво прилагане на правото на Съюза, така и от принципа за равенство следва, че разпоредба от правото на Съюза, чийто текст не съдържа изрично препращане към правото на държава членка за определянето на нейния смисъл и обхват, трябва по принцип да получи самостоятелно и еднакво тълкуване навсякъде в Европейския съюз (решение от 29 юли 2019 г., Spiegel Online, C-516/17, EU:C:2019:625, т. 62 и цитираната съдебна практика).
- 45 Тъй като член 10, параграф 2 от Директива 2003/86 не препраща към националното право на държавите членки по отношение на посоченото условие, последното трябва да получи такова самостоятелно и еднакво тълкуване.
- 46 В това отношение трябва да се отбележи, че Съдът вече е тълкувал условието членът на семейството да е на издръжка на кандидата за събиране на семейството в рамките на Директива 2004/38/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 година относно правото на

граждани на Съюза и на членове на техните семейства да се движат и да пребивават свободно на територията на държавите членки, за изменение на Регламент (ЕИО) № 1612/68 и отменяща директиви 64/221/ЕИО, 68/360/ЕИО, 72/194/ЕИО, 73/148/ЕИО, 75/34/ЕИО, 75/35/ЕИО, 90/364/ЕИО, 90/365/ЕИО и 93/96/ЕИО (ОВ L 158, 2004 г., стр. 77; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 7, стр. 56).

- 47 Според тази съдебна практика качеството член на семейството „на издръжка“ на гражданина на Съюза, който има право на пребиваване, предполага доказването на наличието на положение на действителна зависимост. Тази зависимост произтича от фактическо положение, характеризиращо се с обстоятелството, че материалната помощ за члена на семейството се осигурява от носителя на правото на пребиваване (решения от 19 октомври 2004 г., Zhu и Chen, C-200/02, EU:C:2004:639, т. 43, от 8 ноември 2012 г., Iida, C-40/11, EU:C:2012:691, т. 55, от 16 януари 2014 г., Reyes, C-423/12, EU:C:2014:16, т. 20 и 21 и от 13 септември 2016 г., Rendón Marín, C-165/14, EU:C:2016:675, т. 50).
- 48 За да определи дали е налице такава зависимост, приемащата държава членка трябва да прецени дали членът на семейството е в състояние да задоволи основните си нужди, като се имат предвид материалните и социалните му условия. Необходимостта от материална издръжка трябва да съществува в страната на произход или в страната, от която идва членът на семейството, към момента, в който същият иска да се присъедини към гражданина на Съюза (вж. в този смисъл решения от 9 януари 2007 г., Jia, C-1/05, EU:C:2007:1, т. 37 и от 16 януари 2014 г., Reyes, C-423/12, EU:C:2014:16, т. 22 и 30).
- 49 Посочената съдебна практика следва да се вземе предвид при тълкуването на понятието член на семейството „на издръжка“ по смисъла на Директива 2003/86. Всъщност директиви 2004/38 и 2003/86 преследват сходни цели за осигуряване или насърчаване в рамките на приемащата държава членка на събирането на семейството на граждани на други държави членки или на трети страни, които пребивават законно в приемащата държава членка.
- 50 Трябва обаче да се вземе предвид и фактът, че както се припомня в съображение 8 от Директива 2003/86 и както е видно от точка 35 от настоящото решение, положението на бежанците изисква особено внимание, тъй като те са били принудени да избягат от страната си и не могат да водят там нормален семеен живот, могат да бъдат разделени от семействата си за дълъг период от време, преди да им бъде предоставен статут на бежанец, и често е невъзможно или опасно за бежанците или членовете на техните семейства да представят официални документи или да се свържат с органите на своята страна на произход (вж. в този смисъл решения от 7 ноември 2018 г., K и B, C-380/17, EU:C:2018:877, т. 53 и от 13 март 2019 г., E., C-635/17, EU:C:2019:192, т. 66).
- 51 В това отношение, да се изисква бежанецът действително да осигурява към датата на подаване на заявлението за събиране на семейството материална помощ на члена на неговото семейство в страната на произход или в страната, от която идва последният, може да доведе до изключване от приложното поле на член 10, параграф 2 от Директива 2003/86 на членове на семейството на бежанеца, които действително зависят от него, единствено поради това че бежанецът не е или вече не е в състояние да им представя материалната помощ, която е необходима за задоволяване на основните им нужди в страната им на произход или в страната, от която идват. Не е изключено обаче бежанецът да не е или вече да не е в състояние да представя такава помощ поради независещи от неговата воля обстоятелства, като материална невъзможност да изпрати необходимите средства или страх да не застраши безопасността на членове на семейството си като установи контакт с тях.
- 52 При това положение трябва да се счита, че членът на семейството на бежанец е на негова издръжка по смисъла на член 10, параграф 2 от Директива 2003/86, когато действително зависи от него в смисъл, че от една страна, като се имат предвид материалните и социалните му

условия, той не в състояние да задоволи в страната си на произход или в страната, от която идва, основните си нужди към датата, на която иска да се присъедини към бежанеца, и от друга страна, е установено, че бежанецът действително осигурява неговата материална помощ или че предвид всички релевантни обстоятелства, като например степента на родство на съответния член на семейството с бежанеца, характера и солидността на другите му семейни връзки, както и възрастта и икономическото положение на останалите му роднини, бежанецът, изглежда, е членът на семейството, който има най-голяма възможност да осигури необходимата материална помощ.

- 53 Това тълкуване се подкрепя от член 17 от Директива 2003/86, който изисква индивидуална преценка на заявлението за събиране на семейството, в рамките на която — както следва от съображение 8 от тази директива — трябва по-специално да се вземат предвид спецификите, свързани с обстоятелството, че кандидатът за събиране на семейството има качеството на бежанец (вж. в този смисъл решение от 7 ноември 2018 г., К и В, C-380/17, EU:C:2018:877, т. 53).
- 54 Трето, от гореизложеното следва, че макар, както подчертава запитващата юрисдикция, в текстовете на посочения член 10, параграф 2 на някои езици да се говори за зависимостта на члена на семейството от бежанеца, а в текста на тази разпоредба на други езици да се говори за качеството член на семейството на издръжка на бежанеца, това различие е без значение за тълкуването на условието, предвидено в посочения член 10, параграф 2.
- 55 На трето място, трябва да се посочи, че при прилагането на предоставената им от член 10, параграф 2 от Директива 2003/86 възможност държавите членки могат да предвидят допълнителни условия относно естеството на връзката на зависимост, която се изисква от тази разпоредба, по-специално като подчинят признаването на произтичащите от Директива 2003/86 права на условието съответните членове на семейството на бежанеца да бъдат на негова издръжка поради определени причини.
- 56 Всъщност условието за наличие на отношение на зависимост между бежанеца и члена на семейството му трябва да се тълкува в смисъл, че има за цел да изключи от признатата в член 10, параграф 2 от Директива 2003/86 възможност да се ползват други членове на семейството на бежанец, които не са посочени в член 4 от тази директива, които не са на негова издръжка, без обаче да налага на държавата членка, която реши да прилага тази възможност, задължението да признава автоматично на всички или на някои от членовете на семейството на бежанеца, които не са посочени в член 4 от тази директива, право на събиране на семейството веднага щом те са на издръжка на бежанеца.
- 57 В това отношение трябва да се подчертае, от една страна, че различията, които могат да възникнат, поради това че всяка държава членка е свободна да уточни естеството на връзката на зависимост — която позволява съгласно нейната национална правна уредба от право на събиране на семейството по смисъла на Директива 2003/86 да се възползват и други членове на семейството на бежанец, които не са посочени в член 4 от тази директива — са напълно съвместими с естеството и целта на член 10, параграф 2 от Директивата. Всъщност от точки 38—40 от настоящото решение вече е видно, че този член 10, параграф 2 е замислен от законодателя на Съюза като оправомощаваща разпоредба, за чието прилагане държавите членки имат свобода на преценка, поради което от избора на този законодател естествено произтичат разлики в националните правни уредби, които привеждат в действие тази възможност (вж. по аналогия решение от 12 април 2018 г., А и S, C-550/16, EU:C:2018:248, т. 47).
- 58 От друга страна, така признатата на държавите членки възможност да предвиждат допълнителни изисквания, сама по себе си не засяга общо преследваните от Директива 2003/86 цели, посочени в съображения 4 и 8, а именно да се улесни интегрирането на съответните граждани на трети страни, като им се позволи да водят нормален семеен живот, и да се предвидят по-благоприятни условия за упражняване от бежанците на правото им на събиране

на семейството с оглед на тяхното особено положение. Всъщност, както бе посочено в точки 36 и 37 от настоящото решение, като използва предоставената от член 10, параграф 2 от посочената директива възможност и като разрешава събирането на други членове на семейството на бежанеца, които не са посочени в член 4 от същата директива, съответната държава членка вече благоприятства постигането на тези цели дори когато подчинява това събиране на по-строги условия от предвидените в посочения член 10, параграф 2.

- 59 Обратно, да се забрани на държава членка да предвиди такива допълнителни изисквания, би противоречало на самата логика на посочения член 10, параграф 2, който, както бе установено в точки 38 и 39 от настоящото решение, позволява на държавите членки както да решат да не признаят на нито един от членовете на семейството на бежанеца, които са посочени в тази разпоредба, право на събиране на семейството, така и да определят свободно кои от посочените членове могат да се ползват от това право на събиране на семейството.
- 60 Освен това подобна забрана би могла да противоречи на припомнените в точка 58 от настоящото решение цели, като насърчава държавите членки да не прилагат предвидената в член 10, параграф 2 от Директива 2003/86 възможност.
- 61 При това положение, на четвърто място, следва да се подчертае, че като упражняват признатата им с член 10, параграф 2 от Директива 2003/86 възможност, държавите членки привеждат в действие правото на Съюза.
- 62 Ето защо, най-напред, държавите членки не трябва да упражняват признатата им с посочения член 10, параграф 2 свобода на преценка по начин, който би засегнал целта на Директива 2003/86 и нейното полезно действие (вж. в този смисъл решение от 13 март 2019 г., Е., C-635/17, EU:C:2019:192, т. 53).
- 63 В това отношение, както бе установено в точки 36, 50 и 53 от настоящото решение, от една страна, положението на бежанците изисква особено внимание при прилагането на Директива 2003/86 и от друга страна, член 17 от посочената директива изисква индивидуална преценка на заявленията за събиране на семейството.
- 64 По-нататък, както впрочем се потвърждава от съображение 2, Директива 2003/86 трябва да спазва Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“).
- 65 Безспорно разпоредбите на Хартата не трябва да се тълкуват в смисъл, че биха лишили държавите членки от свободата на преценка, с която разполагат, когато решат да прилагат член 10, параграф 2 от Директива 2003/86 и когато разглеждат заявленията за събиране на семейството, подадени на основание на тази разпоредба. В хода на това разглеждане обаче разпоредбите на тази директива трябва да се тълкуват и прилагат по-специално с оглед на член 7 от Хартата, който установява наред с други права правото на зачитане на семейния живот (вж. в този смисъл решение от 21 април 2016 г., Khachab, C-558/14, EU:C:2016:285, т. 28).
- 66 Накрая, в съответствие с принципа на пропорционалност, част от общите принципи на правото на Съюза, мерките, въведени с националната правна уредба, с която се привежда в действие член 10, параграф 2 от Директива 2003/86, трябва да са годни да осъществят преследваните с тази уредба цели и да не надхвърлят необходимото за постигането им (решение от 21 април 2016 г., Khachab, C-558/14, EU:C:2016:285, т. 42).
- 67 Следователно националната правна уредба, с която се привежда в действие предвидената в посочения член 10, параграф 2 възможност, трябва да зачита както гарантираните от Хартата основни права, така и принципа на пропорционалност и да не препятства индивидуалната преценка на заявлението за събиране на семейството, като освен това тази преценка трябва да се извърши, като се вземе предвид особеното положение на бежанците.

- 68 Именно с оглед на всички гореизложени съображения, на последно място, следва да се установи дали член 10, параграф 2 от Директива 2003/86 не допуска държава членка да признае правото на събиране на семейството на сестрата на бежанец само ако тя е неспособна да задоволи собствените си нужди по причина на здравословното си състояние.
- 69 В това отношение трябва да се посочи, първо, че сестрата на бежанец не е част от членовете на семейството на кандидата за събиране на семейството, които са посочени в член 4 от Директива 2003/86. Ето защо една държава членка може да признае на такъв член на семейството на бежанец право на събиране на семейството в съответствие с член 10, параграф 2 от същата директива.
- 70 Второ, от изложеното в точки 54—59 от настоящото решение следва, че посоченият член 10, параграф 2 по принцип допуска държавите членки да въведат допълнително условие отношението на зависимост между бежанеца и члена на неговото семейство да се дължи на здравословното състояние на последния.
- 71 Трябва впрочем да се констатира, че в контекста на по-точна хармонизация законодателят на Съюза е позволил изрично на държавите членки в член 4, параграф 2, буква б) и параграф 3 от Директива 2003/86 да подчинят правото на събиране на семейството на някои членове на семейството на гражданин на трета страна на подобно условие.
- 72 При това положение от точка 42 от настоящото решение следва също, че за да запази полезното действие на член 10, параграф 2 от Директива 2003/86, държавата членка не може да разреши на сестрата на бежанец да се ползва от правото на събиране на семейството на основание член 10, параграф 2 от Директива 2003/86, ако тя не е на издръжка на бежанеца, което, както бе посочено в точка 52 от настоящото решение, предполага не само сестрата на бежанеца да не е в състояние да задоволи основните си нужди, но и да се установи, че бежанецът действително осигурява нейната материална помощ или че предвид всички релевантни обстоятелства бежанецът, изглежда, е членът на семейството, който има най-голяма възможност да осигури необходимата материална помощ.
- 73 Освен това от точки 53 и 63 от настоящото решение следва също, че компетентните национални органи са длъжни да извършат индивидуална преценка за спазване на условието сестрата на бежанеца да е на издръжка на последния поради здравословното си състояние.
- 74 От това следва по-специално, че такова заявление не може да бъде отхвърлено единствено поради това че автоматично е било счтено, че заболяването, от което страда сестрата на бежанеца, не може да породи такова отношение на зависимост.
- 75 По-специално в рамките на индивидуалната преценка на заявлението трябва по балансиран и разумен начин да се отчетат всички релевантни обстоятелства относно личното положение на сестрата на бежанеца, каквито са възрастта ѝ, нивото ѝ на образование, професионалното и финансовото ѝ положение и здравословното ѝ състояние. Освен това националните органи трябва да отчитат обстоятелството, че нуждите на отделните лица могат да бъдат много различни по обхват (вж. в този смисъл решение от 4 март 2010 г., Chakroun, C-578/08, EU:C:2010:117, т. 48), както и особеното положение на бежанците, по-специално конкретните трудности, пред които са изправени във връзка с получаването на доказателства в страната си на произход.
- 76 Запитващата юрисдикция трябва, доколкото е възможно, да тълкува своето национално право, и по-специално член 19, параграф 4, буква б) от Закона от 2007 г., в съответствие с тези изисквания.

- 77 От гореизложените съображения следва, че на поставените въпроси трябва да се отговори, че член 10, параграф 2 от Директива 2003/86 трябва да се тълкува в смисъл, че допуска държава членка да признае на сестрата на бежанец правото на събиране на семейството само ако е неспособна да задоволи собствените си нужди по причина на здравословното си състояние и при условие че:
- от една страна, посочената неспособност се прецени, като се вземе предвид особеното положение, в което се намират бежанците, и след извършване на индивидуална преценка, която отчита всички релевантни обстоятелства, и
 - от друга страна, може да се установи, като се вземе предвид особеното положение, в което се намират бежанците, и след индивидуална преценка, която отчита всички релевантни обстоятелства, че бежанецът действително осигурява материална помощ на съответното лице или че бежанецът, изглежда, е членът на семейството, който има най-голяма възможност да осигури необходимата материална помощ.

По съдебните разноски

- 78 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (пети състав) реши:

Член 10, параграф 2 от Директива 2003/86/ЕО на Съвета от 22 септември 2003 година относно правото на събиране на семейството трябва да се тълкува в смисъл, че допуска държава членка да признае на сестрата на бежанец правото на събиране на семейството само ако е неспособна да задоволи собствените си нужди по причина на здравословното си състояние и при условие че:

- от една страна, посочената неспособност се прецени, като се вземе предвид особеното положение, в което се намират бежанците, и след извършване на индивидуална преценка, която отчита всички релевантни обстоятелства, и
- от друга страна, може да се установи, като се вземе предвид особеното положение, в което се намират бежанците, и след индивидуална преценка, която отчита всички релевантни обстоятелства, че бежанецът действително осигурява материална помощ на съответното лице или че бежанецът, изглежда, е членът на семейството, който има най-голяма възможност да осигури необходимата материална помощ.

Подписи